

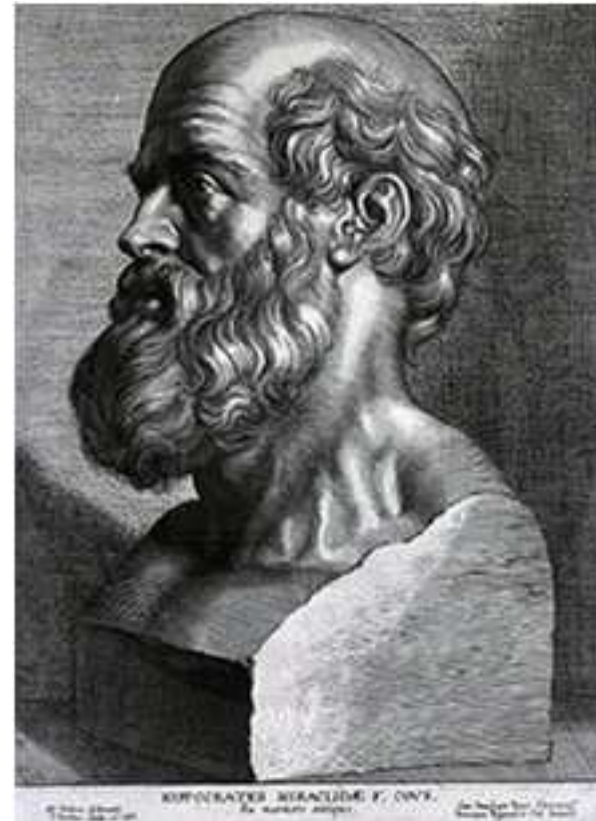
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

Κοινωνία & Υγεία Ιστορική αναδρομή

Τάσος Φιλαλήθης
Καθηγητής Κοινωνικής Ιατρικής
Τμήμα Ιατρικής

Η αρχαιότητα (και όχι μόνο)

- Λαϊκές δοξασίες
- Θρησκευτικές δοξασίες
- Κινεζική ιατρική
- Ινδουιστική ιατρική
- Ασκληπιός
  - **Υγεία & Πανάκεια**
- «Δυτική» επιστημονική ιατρική
  - **Ιπποκράτης** 460-370 π.χ.
    - Επιστημονική μέθοδος
    - Όρκος

Ορόσημα στην εξέλιξη της ιατρικής ως τον 18^ο Αιώνα

- 129–200 – Γαληνός: Κυριαρχία επί 15 αιώνες
- 980–1037 – Αβικέννας (Ibn Sina): Ισλαμική Ιατρική
- 1493–1541 – Παράκελσος: Χρήση χημικών & αλάτων
- 1452–1519 – Leonardo da Vinci: Ανατομία
- 1514–1564 – Andreas Vesalius: Ανατομία
- 1628– William Harvey: Κυκλοφορία του αίματος

➤ **18^{ος} – Πρόοδος στη Φυσική, στη Χημεία, στη Βιολογία και, τελικά, στην Ιατρική**

Ορόσημα στην εξέλιξη της ιατρικής - 19^{ος} Αιώνας

- 1763 - Edward Stone: ακετυλοσαλικυλικό οξύ (ιτιά)
(1897 – Felix Hoffmann, “Bayer” Γερμανίας – Ασπιρίνη)
- 1785– William Withering : Δακτυλίτιδα (χελιδονόχορτο)
- 1796– Edward Jenner: Εμβολιασμός για ευλογιά
- 1800 – Humphry Davy: Αναισθητικό (N_2O)
- 1816 – Rene Laennec: Στηθοσκόπιο
- 1842 – Crawford Long: Αιθέρας
- 1867 – Joseph Lister: Αντισηψία
- 1870 – Louis Pasteur: Παστερίωση
- 1882 – Robert Koch: Βάκιλος της Φυματίωσης
- 1895 – Wilhelm Röntgen: Ακτινογραφία

Η βιομηχανική επανάσταση

- Βιομηχανική ανάπτυξη
  - Συνθήκες διαβίωσης και εργασίας
  - Συνδικαλιστικά & πολιτικά κινήματα (Karl Marx)
- Λοιμώδη και Υγιεινή
  - Μεταδοτισμός
  - Αντι-μεταδοτισμός (*miasma*)

  - Καραντίνα

Η επιδημία χολέρας στο Λονδίνο και ο John Snow, 1854

Place

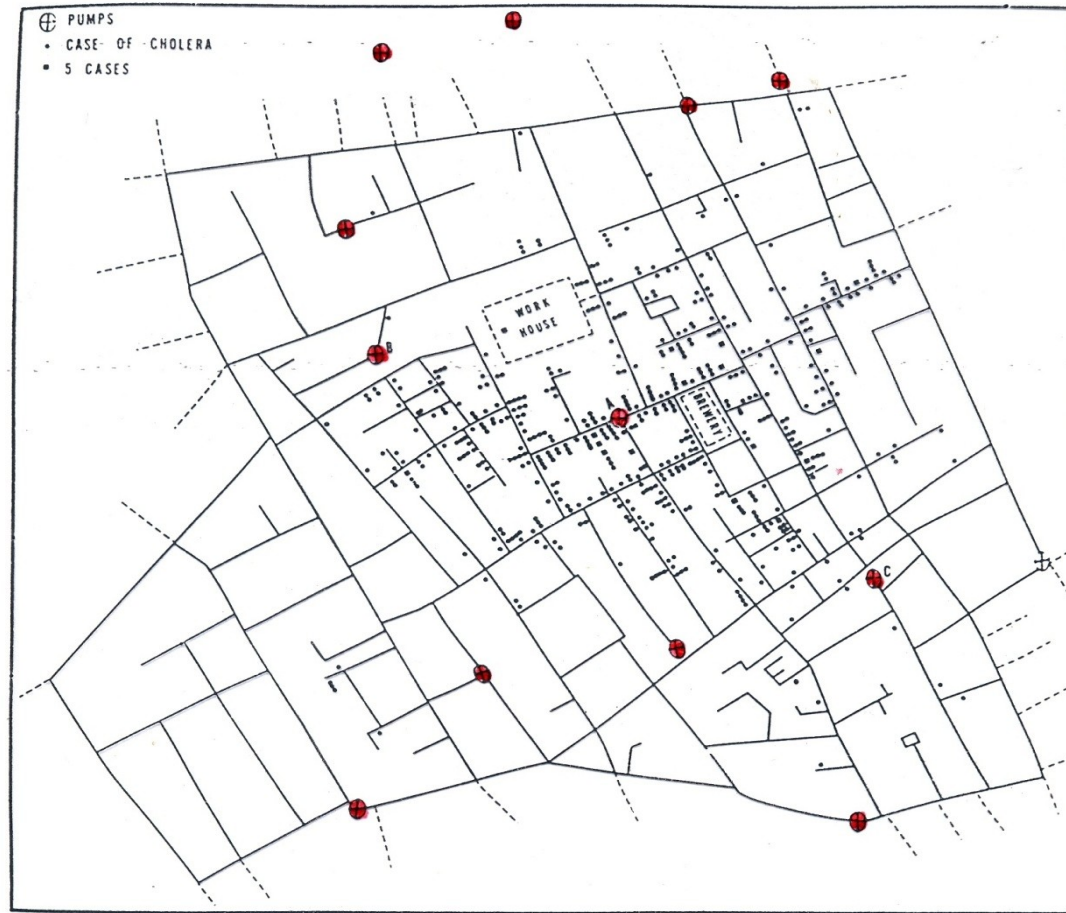

Figure 17

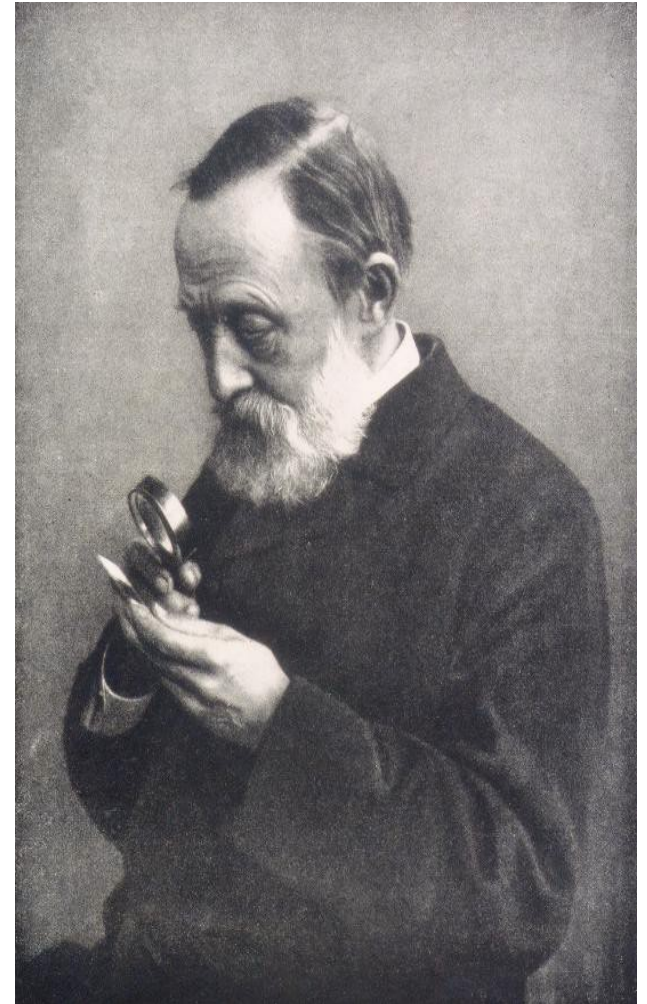
Street map of the districts of Golden Square, St. James and Berwick St., London, showing the distribution of cholera cases in the outbreak of August and September, 1854. (From Snow [376].)

Συστήματα Ασφάλισης Υγείας

- Γερμανία 1883
  - Bismarck (& R Virchow)
  - Κοινωνική ασφάλιση κατά επαγγελματική ομάδα
- Ην. Βασίλειο 1911
  - Πόλεμος Boer (1899–1902)
  - Εθνική Ασφάλιση Υγείας (National Health Insurance)
- Ρωσία 1917 (Σοβιετική Ένωση)
  - Οκτωβριανή Επανάσταση (V Lenin)
  - Εθνικό Σύστημα Υγείας (Schemasko)

Ρούντολφ Βίρχωφ, 1821 - 1902

- Πατέρας **Κυτταρικής Θεωρίας**
- Καθηγητής **Παθολογικής Ανατομίας** στο Παν. Würzburg της Βαυαρίας (1849)
- Από τους δημιουργούς της **Κοινωνικής Ιατρικής** (Άνω Σιλεσία)
- Αντιπολίτευση στον Bismarck (1883) για **Κοινων. Ασφάλιση**
- Πρώτος Επίτιμος Διδάκτωρ της Ιατρικής Σχολής του Παν. Αθηνών (1879)

Ρούντολφ Βίρχωφ & Άνω Σιλεσία, 1847/8

- Επιδημία εξανθηματικού τύφου: **16.000 νεκροί**
«Οι κάτοικοι της Άνω Σιλεσίας δεν πλένονται. Την εργασία αυτή την αφήνουν στον Ουρανό που καθαρίζει το σώμα τους από τις κρούστες της βρώμας.»
- **Ο πλήρης διαχωρισμός εκκλησίας και εκπαίδευσης**

Ρούντολφ Βίρχωφ, 1821 – 1902
«Για την ιατρική»

Η ιατρική είναι κοινωνική επιστήμη και η πολιτική δεν είναι τίποτε άλλο από την ιατρική στο μέγιστο δυνατό επίπεδο.

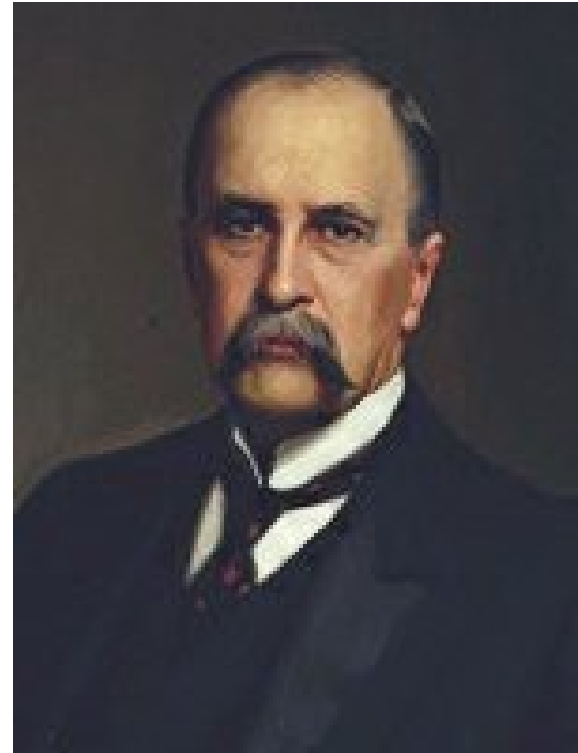
Medicine is a social science, and politics is nothing but medicine on the grandest possible scale.

Η πιστοποίηση της Ιατρικής Εκπαίδευσης (Accreditation)

- Βρετανία, 1858: General Medical Council
- ΗΠΑ, 1910: Flexner Report (Carnegie Foundation)
- Ελλάδα, ???

Sir William Osler, 1849-1919

- 1849: Born in Bond Head, Ontario Canada.
- 1872: Medical degree, McGill University in Montreal.
- 1884: University of Pennsylvania in Philadelphia.
- 1889 Johns Hopkins Hospital, & Johns Hopkins University School of Medicine in Baltimore.
- 1905: Oxford University, UK.
- 1919: Died in Oxford.

Η βασική αρχή της ιατρικής εκπαίδευσης (Sir William Osler, 1849-1919)

Η μελέτη των φαινομένων της νόσου χωρίς βιβλία είναι ωσάν να ταξιδεύεις σε μια μη-χαρτογραφημένη θάλασσα, ενώ η μελέτη των βιβλίων χωρίς ασθενείς είναι ωσάν να μην ταξιδεύεις καθόλου.

To study the phenomena of disease without books is to sail an uncharted sea, while to study books without patients is not to go to sea at all.

(Speech at Boston Medical Library, 1901 - Equanimitas: With Other Addresses to Medical Students, Nurses and Practitioners of Medicine. Philadelphia, P. Blakiston's Son & CO. 1925.)

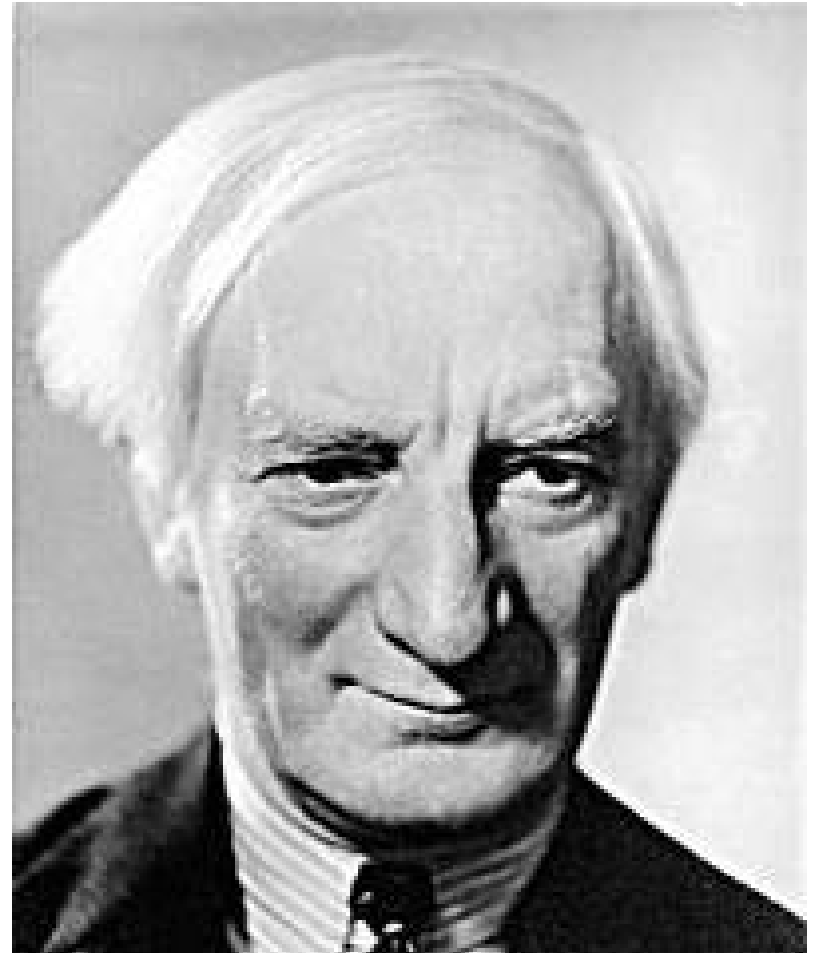
– Ο συνδυασμός θεωρίας και πράξης

20^{ος} Αιώνας

- Πρόοδος στις βασικές επιστήμες & κλινική ιατρική
  - Marie Skłodowska-Curie (1867–1934)
Ακτίνες Χ - Είσοδος της τεχνολογίας
  - Alexander Fleming (1881–1955)
Ανακάλυψη της Πενικιλίνης
- Υπουργεία Υγείας (1920 +)
  - Το σύγχρονο νοσοκομείο
- Επέκταση της Κοινωνικής Ασφάλισης
  - Το κράτος πρόνοιας (Beveridge)
- Επίδραση του Β' Παγκόσμιου Πολέμου
  - Η κυριαρχία των ιατρικών ειδικοτήτων

William Beveridge (1879 – 1963)

- Βρετανός Οικονομολόγος
- Έκθεση Beveridge, 1942
- Πυλώνες του **Κράτους Πρόνοιας**
  - Ασφάλιση γήρατος
  - Παιδεία
  - Υγεία
  - Στέγη
  - (Εισόδημα)

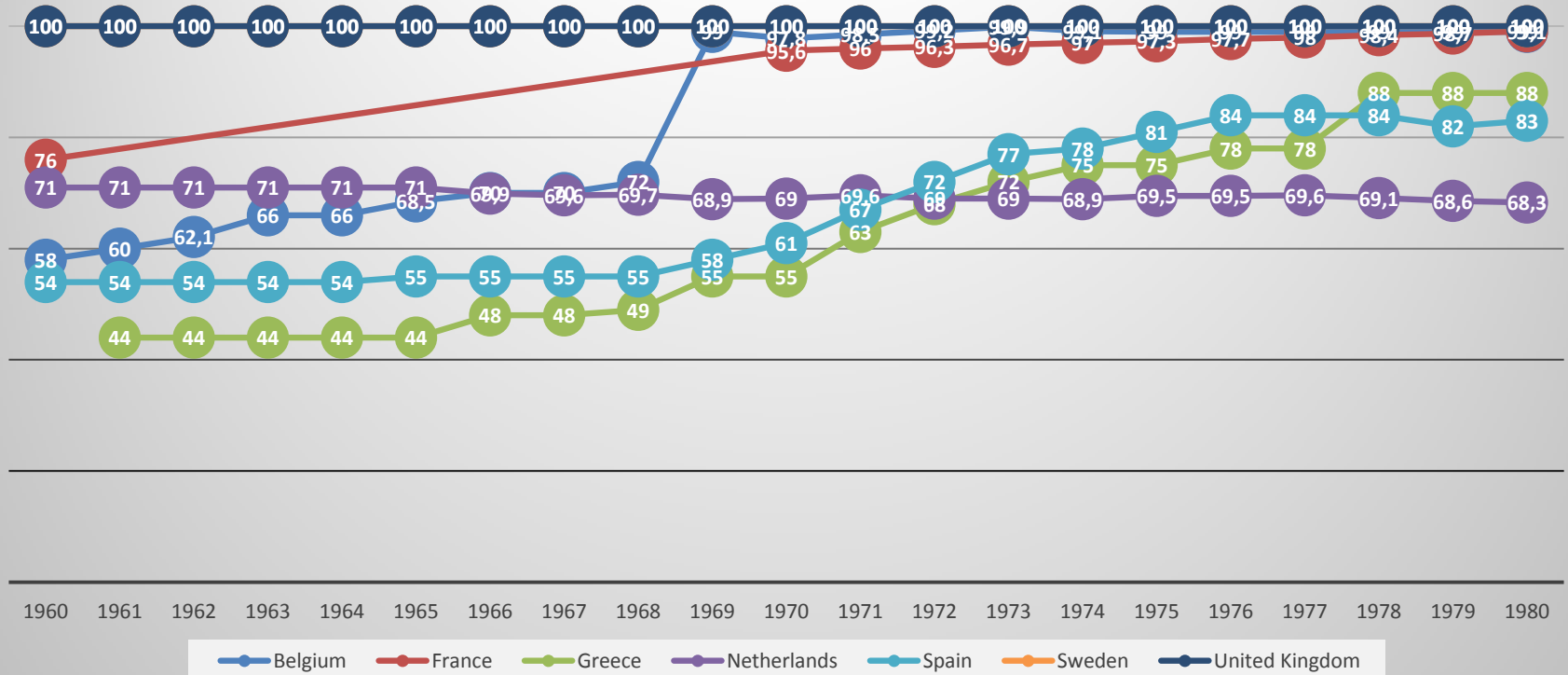
Το Κράτος Πρόνοιας μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο

- Στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης (όχι ΗΠΑ)
  - Ήδη υπήρχε στις χώρες της Ανατολική Ευρώπης
- Επέκταση της υποχρεωτικής, δημόσιας ασφαλιστικής κάλυψης για υγεία
- Αύξηση των δαπανών υγείας
- Ερωτήματα
  - Πόσα πρέπει να ξοδεύει μια χώρα;
  - Ποια ή αποτελεσματικότητα των δαπανών;

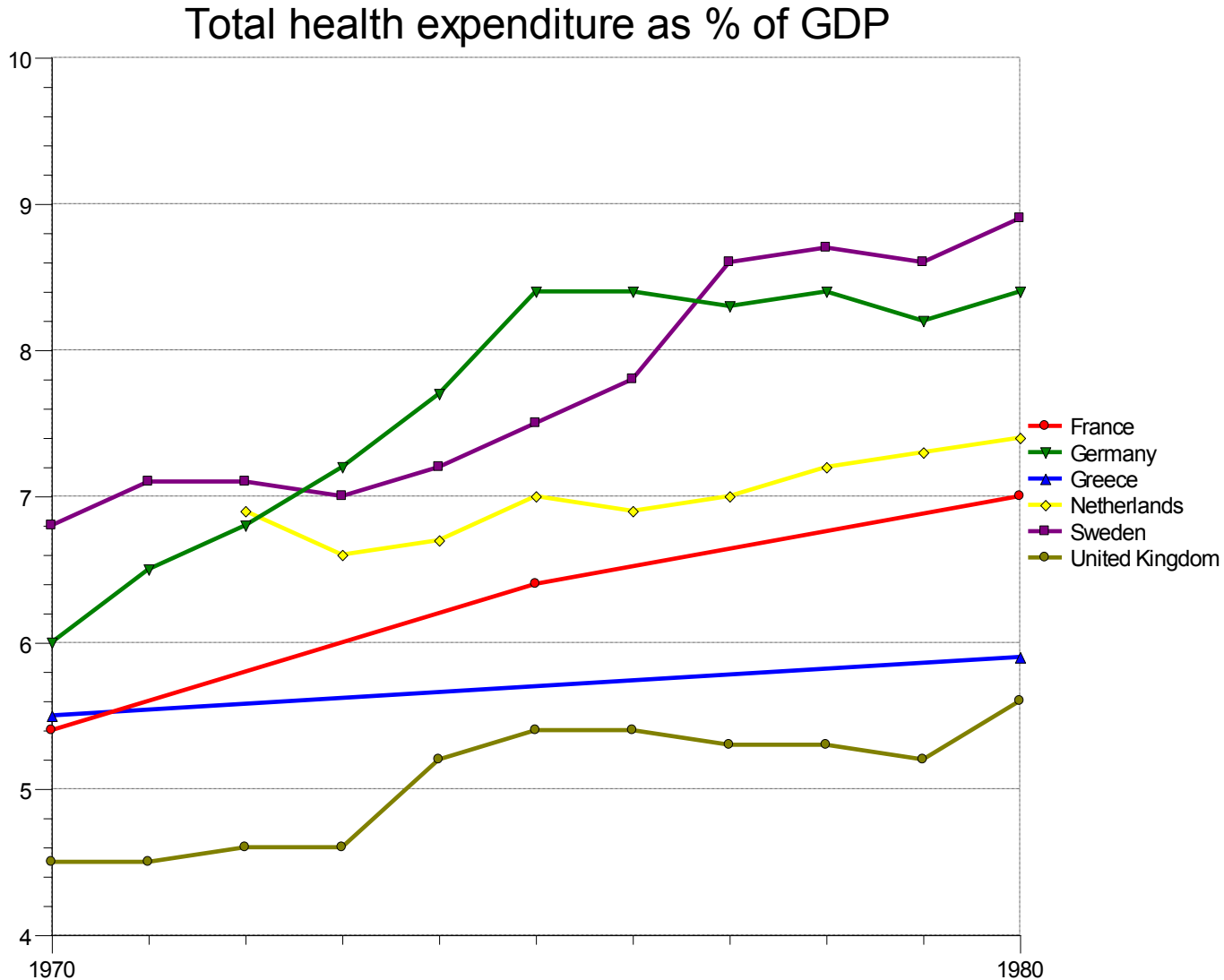

Ασφαλιστική κάλυψη (από ΟΕCΔ)

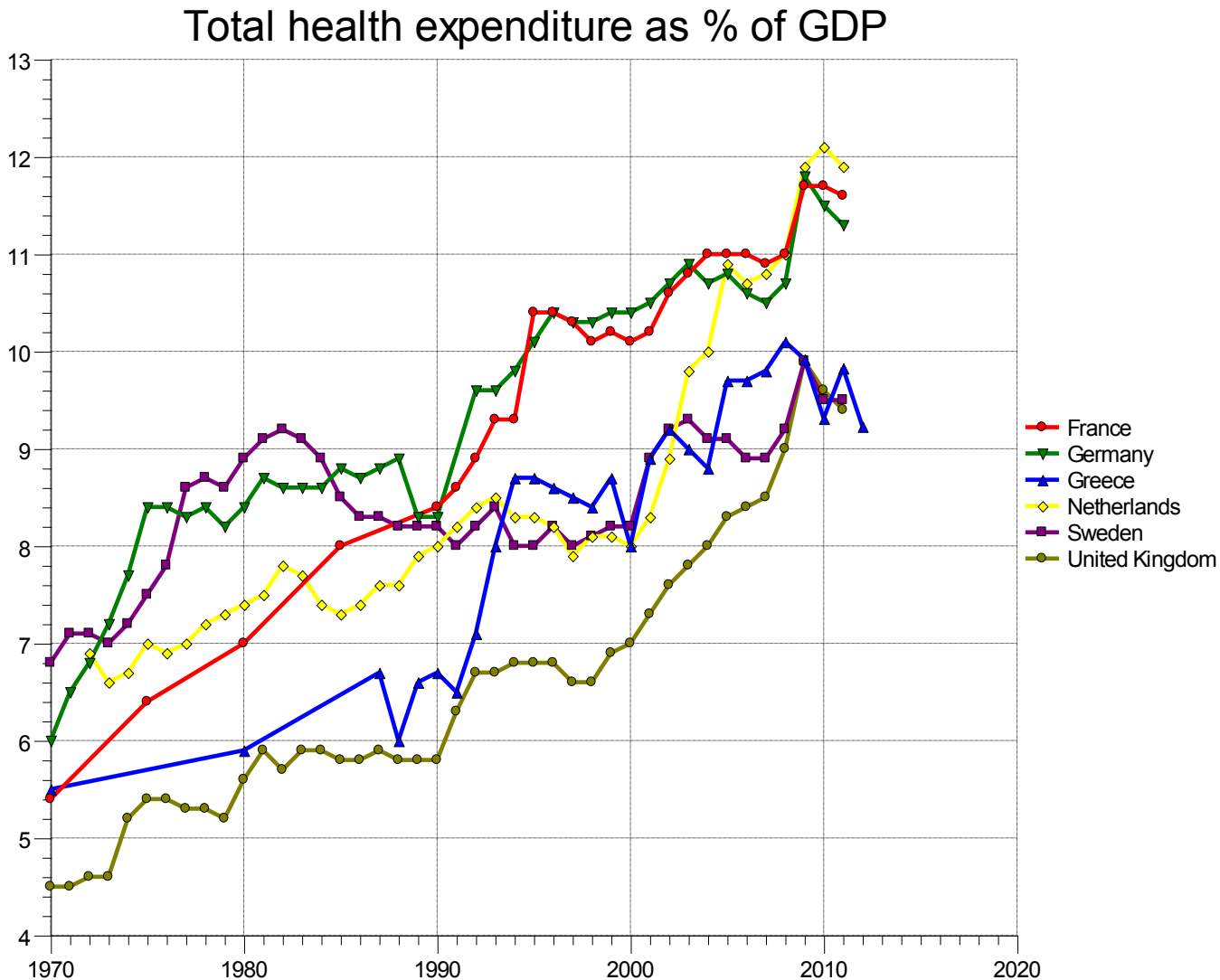
Δημόσια Ασφάλιση Υγείας (% πληθυσμού), 1960-1980

Δαπάνες Υγείας (% του ΑΕΠ, 1970-1980)

Δαπάνες Υγείας (% του ΑΕΠ, 1970-2012)

Η μείωση της θνησιμότητας από Βρογχίτιδα, Πνευμονία κλπ στην Αγγλία

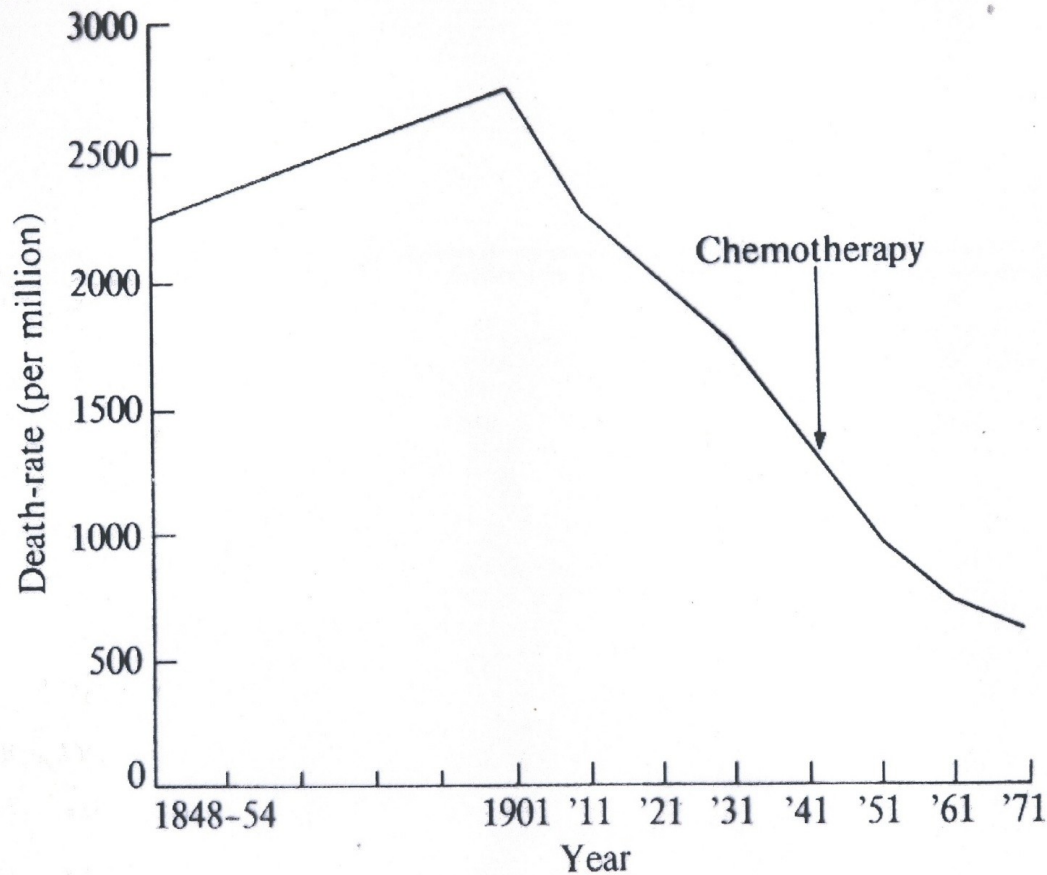

FIGURE 8.5. Bronchitis, pneumonia, and influenza: death-rates (standardized to 1901 population): England and Wales.

Η μείωση της θνησιμότητας από Φυματίωση στην Αγγλία

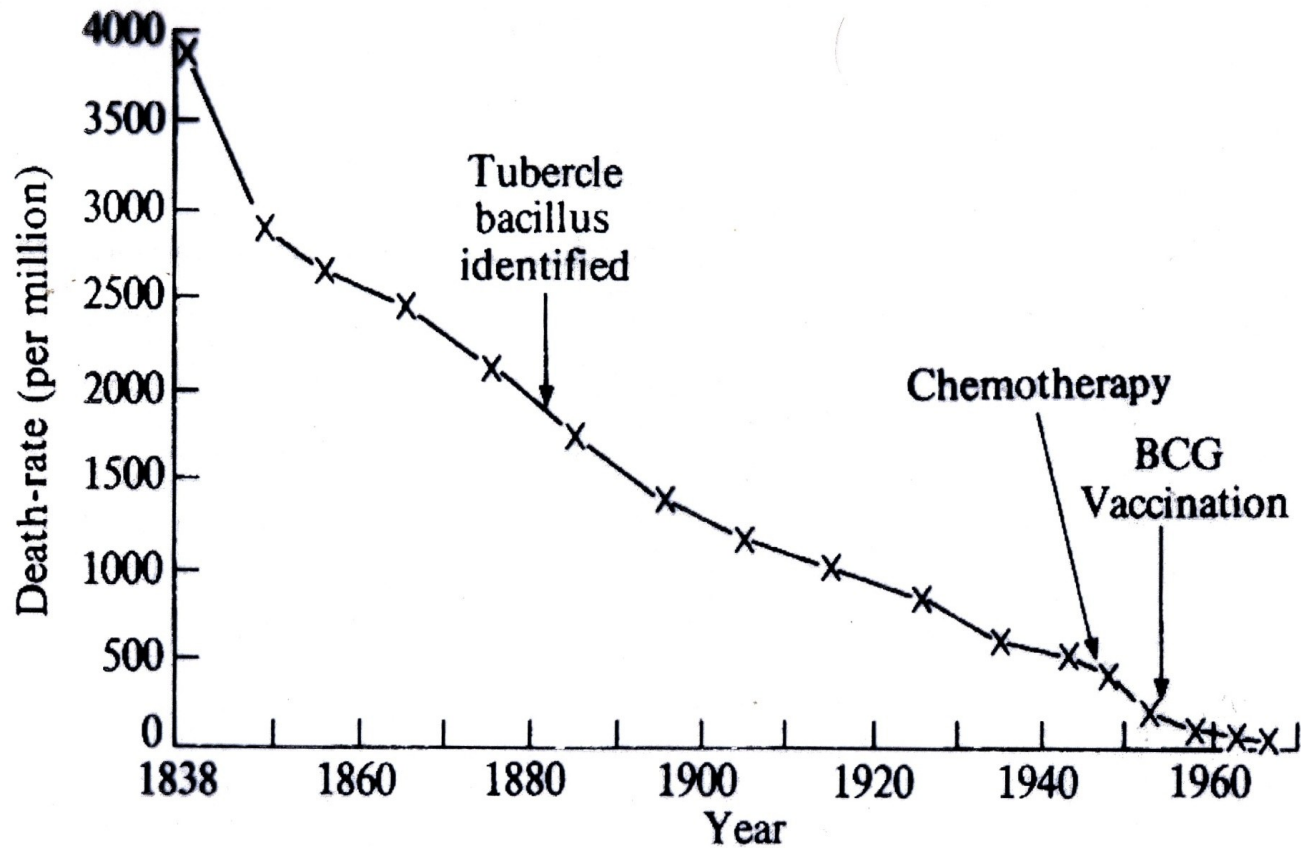

FIGURE 8.1. Respiratory tuberculosis: mean annual death-rates (standardized to 1901 population): England and Wales.

Η Θνησιμότητα από Ευλογιά στην Αγγλία

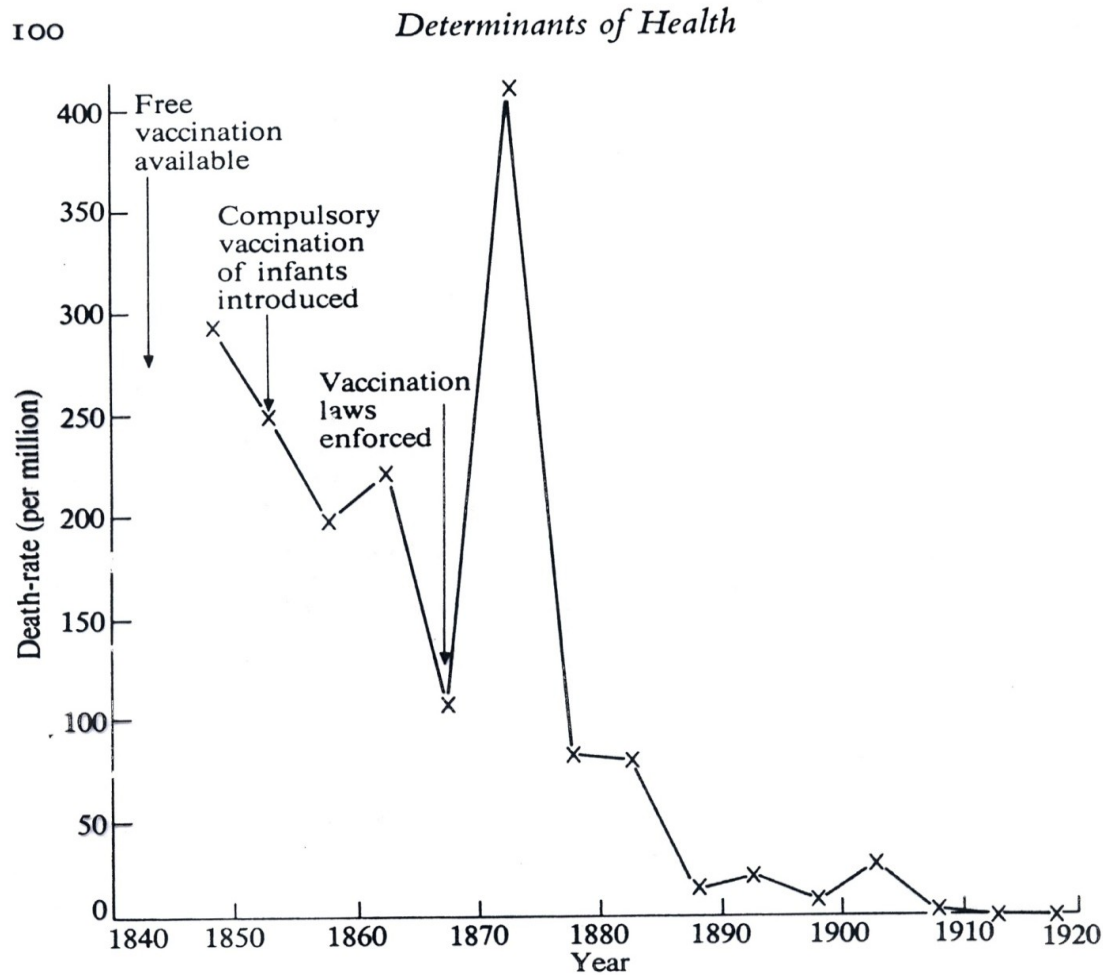

FIGURE 8.9. Smallpox: death rates: England and Wales.

Η θνησιμότητα από Διφθερίτιδα στην Αγγλία

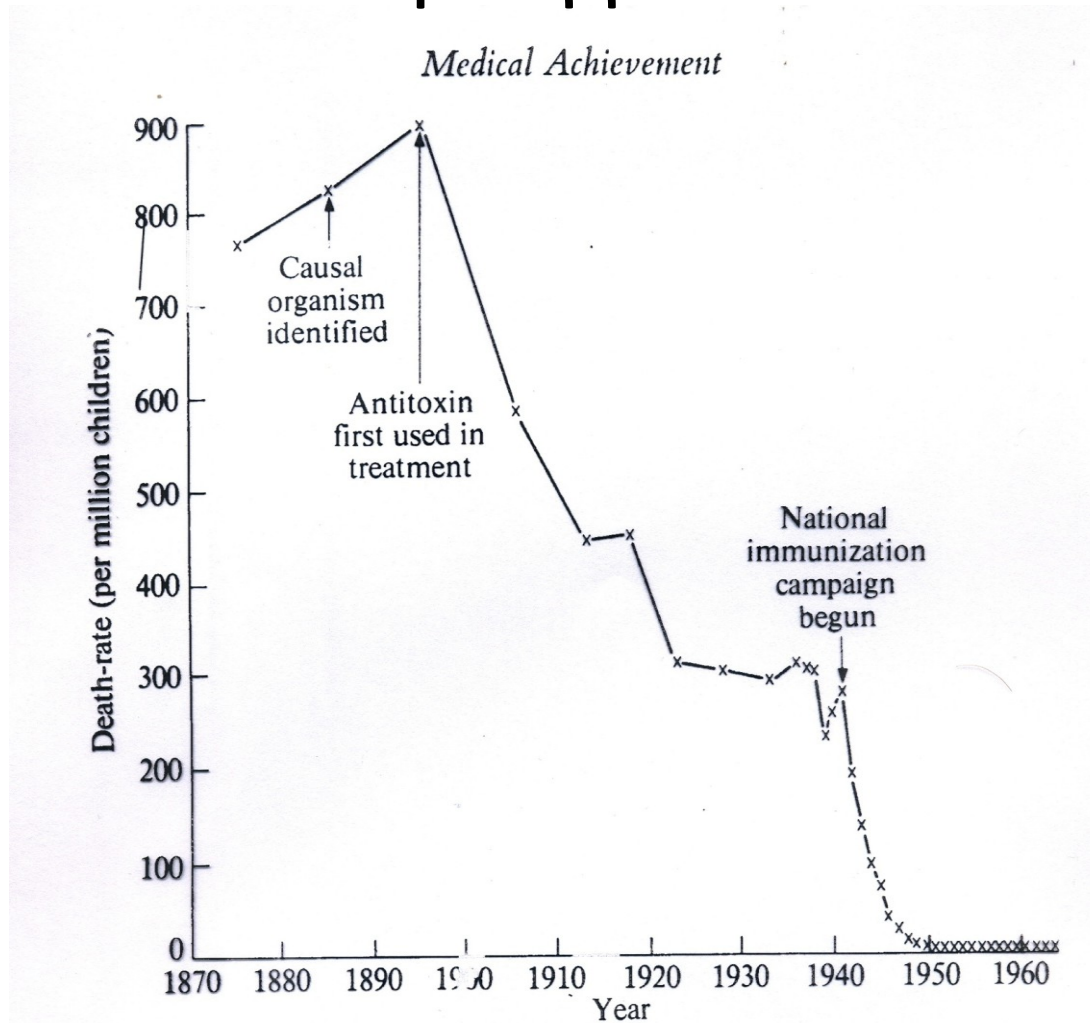

FIGURE 8.8. Diphtheria: death rates of children under 15: England and Wales.

Η θνησιμότητα από Πολιομυελίτιδα στην Αγγλία

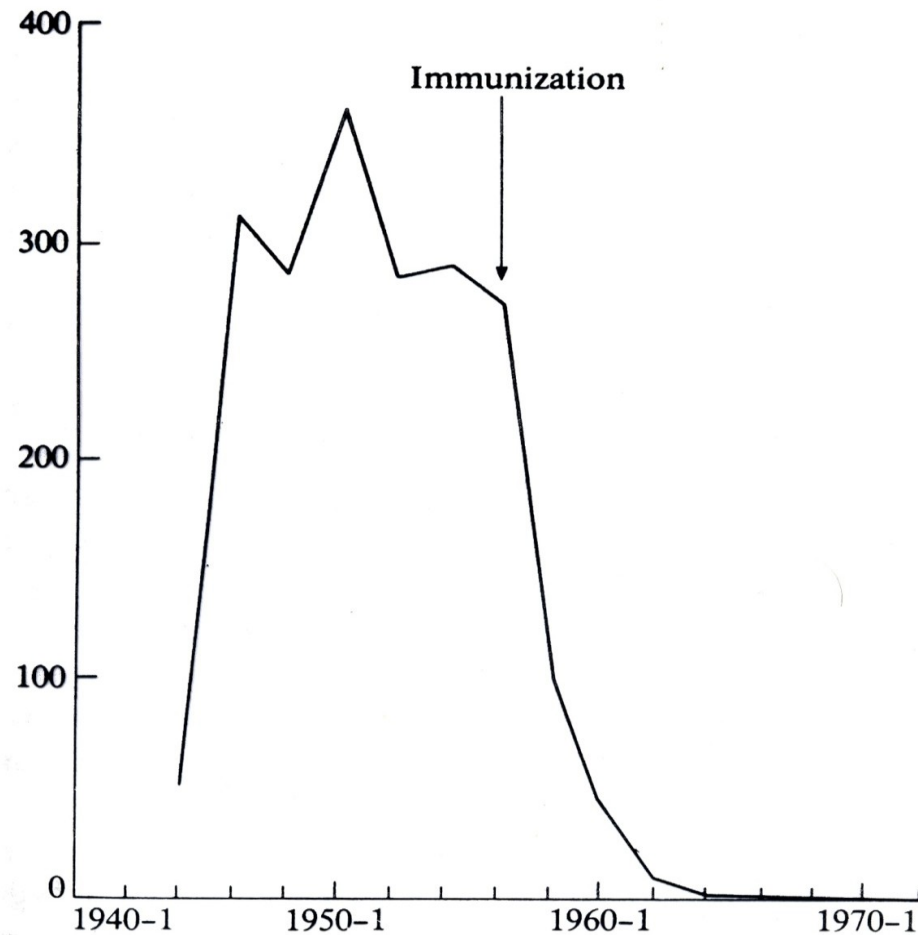

FIGURE 8.10. Poliomyelitis: mean annual notification rates of children under 15: England and Wales.

Οι θάνατοι από το “Smog” στο Λονδίνο, 1952

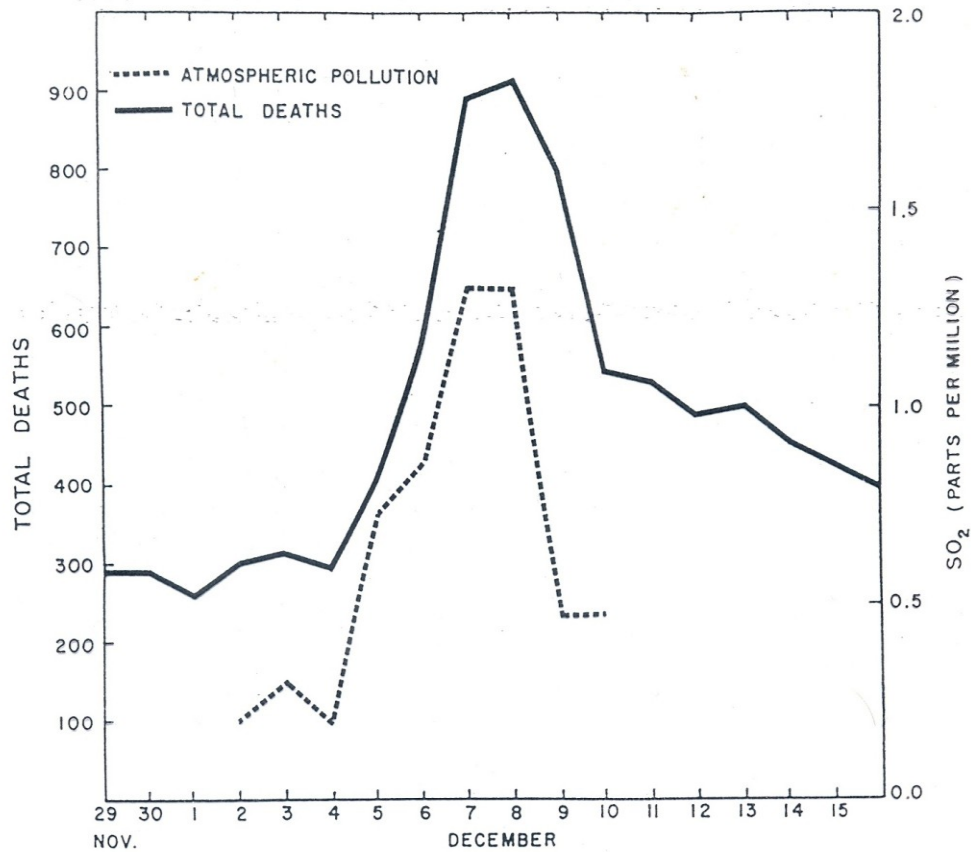

Figure 1

Atmospheric pollution (parts per million of sulfur dioxide) and numbers of deaths per day in London, Nov. 29 to Dec. 16, 1952. (Data from a report of the Ministry of Health [257].)

Οι Καισαρικές τομές (1)

Evaluative studies on caesarian section... Part I 95

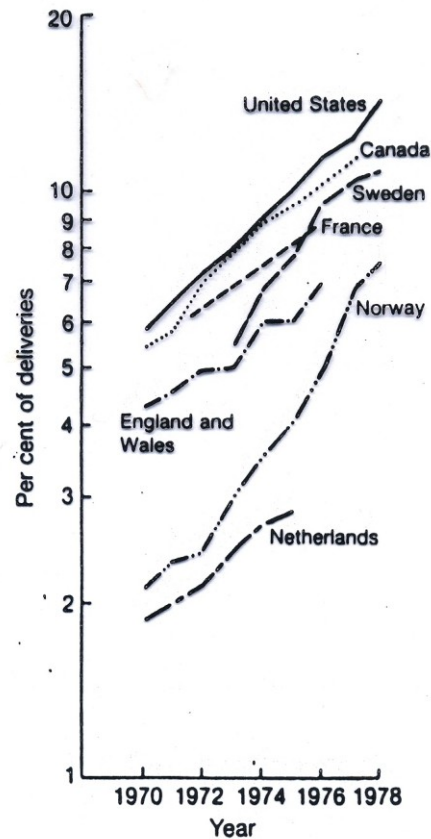
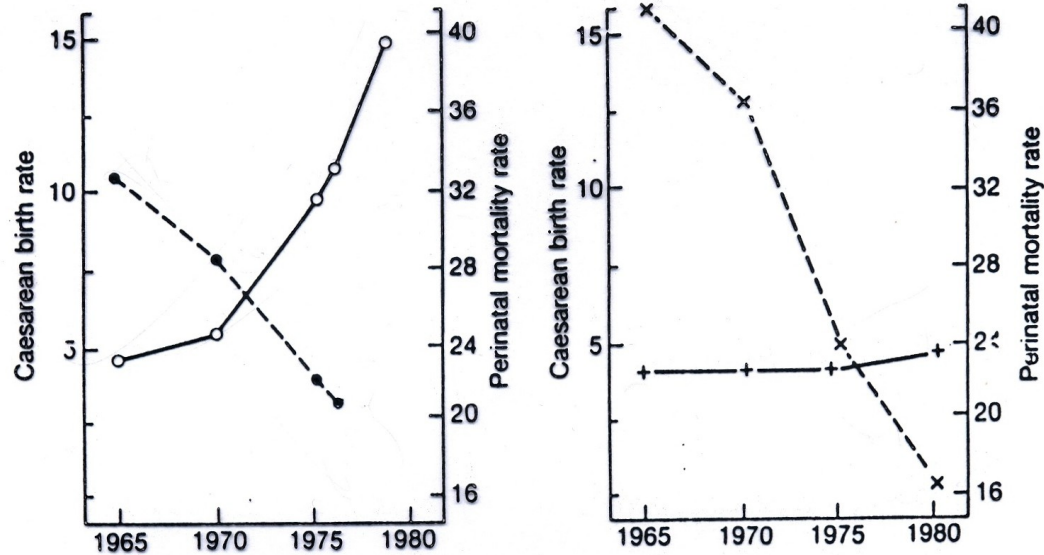

Fig. 7.1 Caesarean section rates in selected countries, 1970–78. (Source: Rosen, 1981.)

Οι Καισαρικές τομές (2)

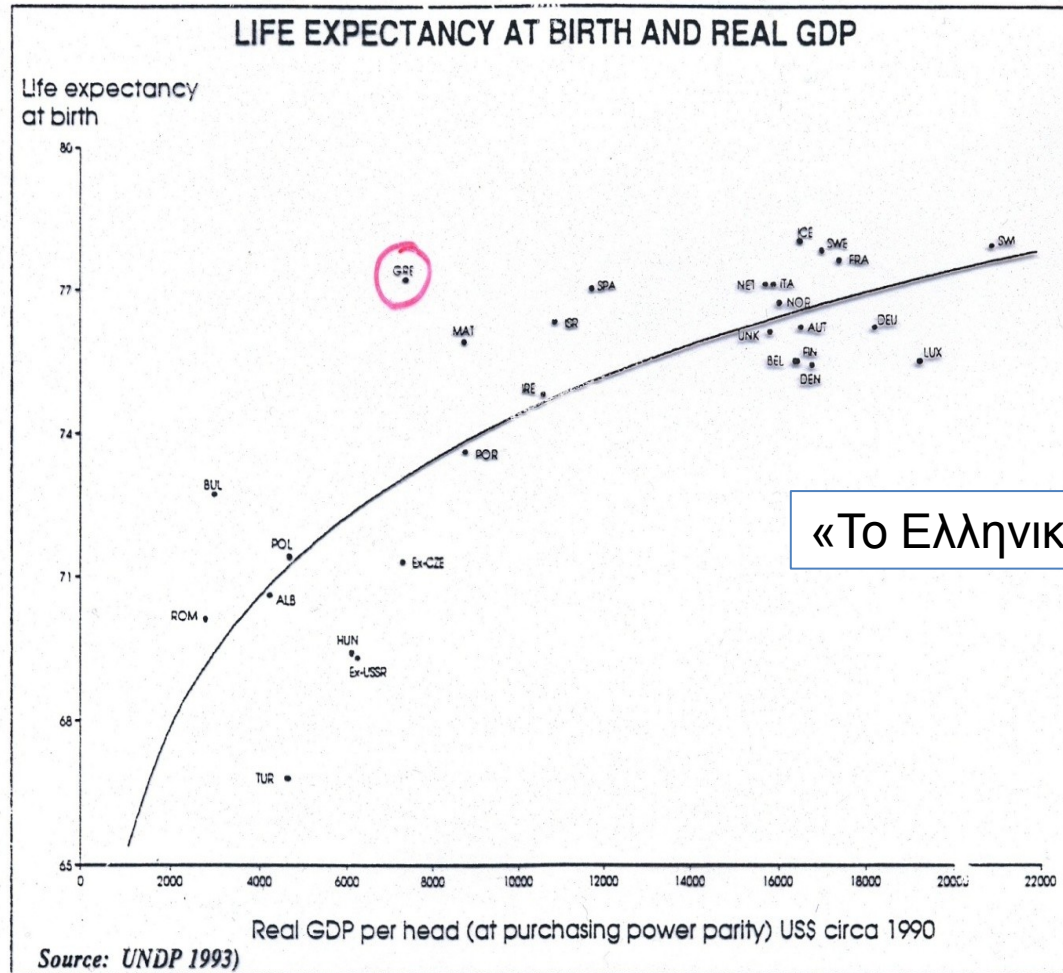
Fig. 7.3 Caesarean section (per 100 births) and perinatal mortality (per 1000 births) rates in the USA (left) and in Dublin (right). Solid lines: CS rates; broken lines: PM rates; circles: USA; crosses: Dublin. (Source: USA: Bottom *et al.*, 1980; Dublin: O'Driscoll and Foley, 1983.)

Εισαγωγές για επιλεγμένες εγχειρήσεις, ανά 1000 κατοίκους, 1980

	Αμυ- γδαλές	Χολή	Κήλη	Προστάτης	Μήτρα	Φακοί	Σκωλη- κοειδής
Αυστραλία	115	145	202	183	405	101	340
Καναδάς	89	219	224	229	479	139	143
Ιαπωνία	61	2	67	-	90	35	244
Ολλανδία	421	131	175	116	381	68	149
Σουηδία	65	140	206	48	145	-	168
Βρετανία	26	78	154	144	250	98	131
ΗΠΑ	205	203	238	308	557	294	130

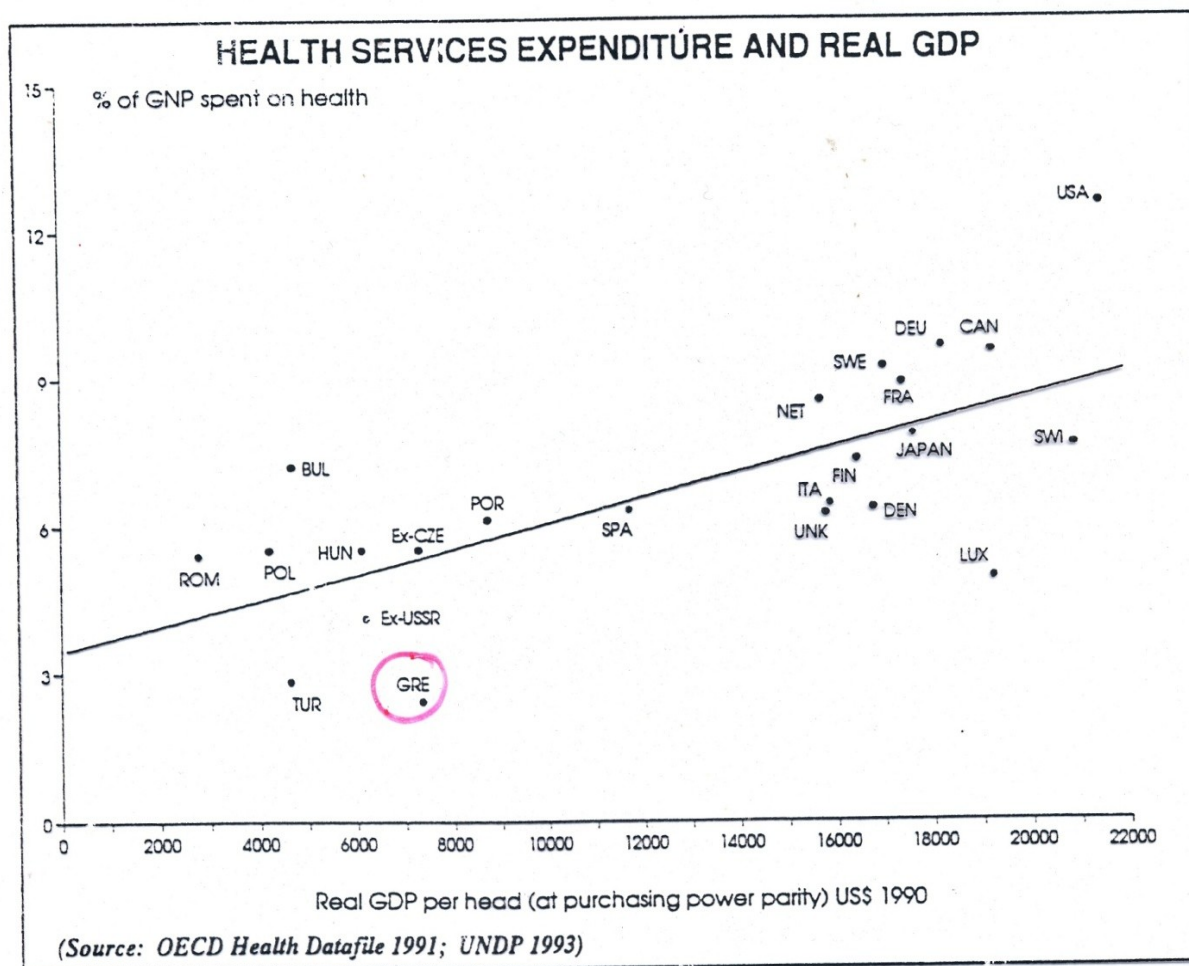
Πηγή: Health Care Systems in Transition, OECD, 1990, Paris

Το Προσδόκιμο Επιβίωσης και το ΑΕΠ (Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν), 1980

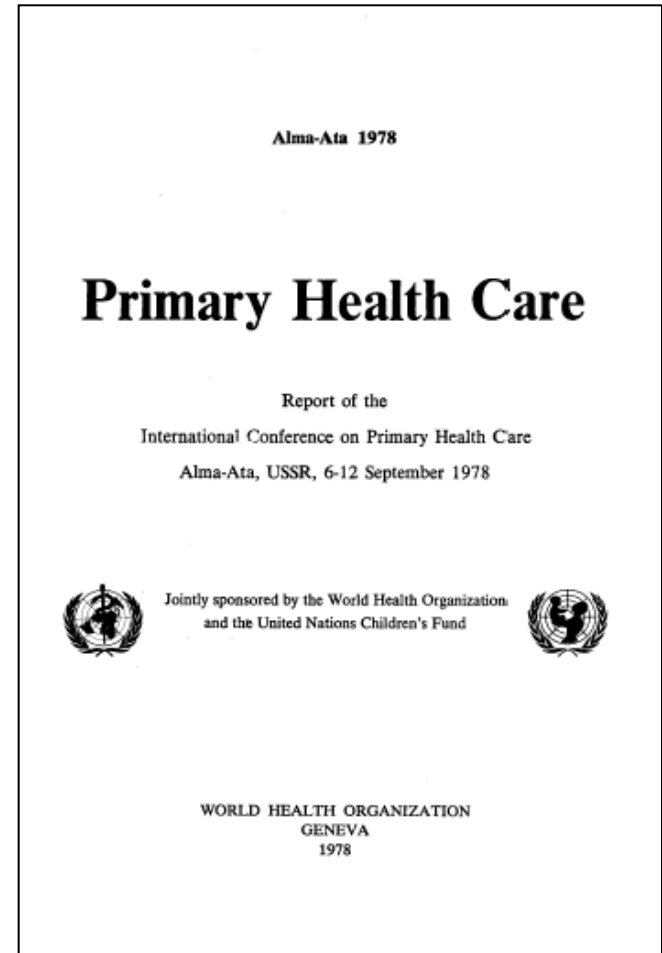
«Το Ελληνικό Παράδοξο»

Δαπάνες Υγείας και ΑΕΠ, 1980

Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας (ΠΦΥ)

- Γιατί;
  - Όρια αποτελεσματικότητας της κλινικής ιατρικής
  - Αύξηση κόστους
  - Περιορισμένη πρόσβαση
- Διακήρυξη της Άλμα-Άτα, 1978
  - Πρόληψη – Θεραπεία – Αποκατάσταση

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Κρήτης**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα αδειοδότησης

- Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση, Όχι Παράγωγο Έργο 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

- Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:
  - που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
  - που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
  - που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο
- Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Πανεπιστήμιο Κρήτης, Τάσος Φιλαλήθης 2015. «Κοινωνία και Υγεία. Ιστορική αναδρομή». Έκδοση: 1.0. Ηράκλειο 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:

<https://opencourses.uoc.gr/courses/course/view.php?id=360>

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.